

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Første Brev til en højvelbaaren Herre. 1728

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 33. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252802399328.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Der var ingen der vovede at mukke, endsige da raabe op, af Frygt dels for Fanden, dels for Rasmus, som vi ventede snart vilde optræde som Spøgelse ved højlys Dag og plage os endnu grusommere. I denne ynkelige Tilstand henslæbte vi hele Natten lige til mellem Hanegal og Daggry; saa kunde vores onde Aand ikke vente længere. Han sprang ud af Sengen og brølede: »Hjælp, Skolemester, det spørger!« Brølet naaede os, og vi tilbagekastede det med et tredobbelt Ekko som kunde have opvakt de Døde. Skolemester vaagnede; og skønt hans Blod endnu kogte af Rusens Hede blev han koldere end en islandsk Vinter da han hørte den Larm som fyldte hele Værelset. Han slog Kors for sig og lagde sig ligbleg af Skræk til at vente paa Daggryet. Da det endelig blev lyst gik Sandheden op for os til vores fælles Skam. Paa Grund af dette blev jeg længe ved med at paastaa at der ikke fandtes Spøgelser. Jeg troede at alt hvad der almindeligvis fortælles om Gengangere var lutter Kællingesnak eller rene Indbildninger. Ved den Slags Hændelser er der nok ikke saa faa der fra Overtro er gaaet hovedkulds over til den rene og skære Vantro. Enhver Fejl bundes i Overilelse; enten synder man ved at gaa for vidt eller ved ikke at gaa vidt nok; enten tror man hverken paa det ene eller det andet, eller 34

ogsaa tror man paa alt for meget. Naar først man er hoppet paa Limpinden tror man alt for meget og tager Skyggen for Legemet. De værste Indbildningsfostre kan da antage hvilken Form det skal være. Men naar man saa opdager sin Fejltagelse, naar den Taage letter som man har været omgivet af, saa ryger man nemt i den modsatte Grøft og vil ikke engang tro hvad man kan se med sine egne Øjne. Dette er sikkert Grunden til at Katolikkerne, som tror paa saa mange Mærkværdigheder, lettere bliver Bytte for Ateismen end Folk af andre Trosretninger. Naar de en Gang har brudt Overtroens snærende Baand, og naar de har opdaget de Snarer som Præsteskabet har lagt for deres lettroende Sjæle, saa gaar de tit til den modsatte Yderlighed. Deres Lettroenhed udarter til Skepticisme. Saa er det bedre at holde sig til den gyldne Middelvej. Der er nemlig Fare for - som Cicero siger om Fuglevarsler - enten at forfalde til Ugudelighed ved ikke at tro paa dem, eller til kællingeagtig Overtro ved at stole for meget paa dem. Balthasar Bekker, som har skrevet den berømte Bog *Den forheksede Verden*, kan afsløre lige saa mange Fiduser det skal være, og han kan komme med sytten Tusind nye Argumenter til Bestyrkelse af sin Opfattelse, han kan dog ikke overbevise mig om at alt overnaturligt er Fup og Svindel. Saa skulde man da forkaste al Tiltro til Historiens Vidnesbyrd. Men tilbage til Emnet! Da jeg kom hjem til Bergen igen blev jeg saa at sige genindsat i mine borgerlige Rettigheder. Jeg kom tilbage til min retmæssige Formynder, min Onkel Peder Lem. Hos ham boede jeg indtil Bergens sidste Brand i 1702. Det Aar blev jeg fra Bergens Latinskole dimitteret til Københavns Universitet. Peder Lem var et meget vittigt og gemytligt Menneske. Engang havde jeg for Eksempel skrevet et Spottevers om en af hans Kones Slægtninge som Hævn for en Fornærmelse han havde tilføjet mig. Hun tog mig det meget unaadigt op og forlangte at min Onkel skulde straffe mig. For at gøre sin Formynderpligt kaldte han mig ind til en Samtale i Enrum. Indledningsvis tog han sin 35 bøsse Mine paa og gav mig en ordentlig Gang Skældud. Men da han havde overstaaet Fortalen og kom til Gennemgangen af selve Digtet, saa gik hele Kritikken ud paa at min Versifikation ikke var omhyggelig nok, at den ganske manglede Rytme og Regelmæssighed. Heraf opstod der en sproglig Strid som blev lykkeligt bilagt efter en Times Debat. Fredstraktaten indeholdt kun én Artikel, nemlig: at hvis jeg vilde skrive flere Vers, maatte jeg være mere omhyggelig med dem.